

5.6.2025

EOAK/356/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Anu Lempiäinen

TARKASTUS: LOUNAIS-SUOMEN POLIISILAITOS 2.4.2025

Osallistujat oikeusasiamiehen kansliasta

Esittelijäneuvo Juha Haapamäki

Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Anu Lempiäinen

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tuire Metso

Osallistujat tarkastuskohteesta

Poliisilakimies

Rikosylitarkastaja

Ylikomisario

Rikosylikomisario

Ylikomisario A

Ylikomisario B

Komisario A

Komisario B

Laillisuusvalvontasihteeri

1 TARKASTUKSEN AIHEET

1.1 Yleistä

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen määräsi yllä mainitut esittelijät toimittamaan Lounais-Suomen poliisilaitoksen tarkastuksen.

Lisäksi Lounais-Suomen poliisilaitokselta saatiin ennen tarkastusta asiakirjaselvitystä erillisen pyynnön mukaisesti.

1.2 Poliisilaitoksen toiminnan yleisesittely

Poliisilakimies toimi poliisipäällikön sijaisena ja esitteli poliisilaitoksen toimintaa yleisellä tasolla.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen toiminta kattaa kahden maakunnan alueen; Varsinais-Suomen ja Satakunnan maakunnat. Alue on kaksikielinen ja siellä on noin 700 000 asukasta. Turun pääpoliisiaseman lisäksi poliisilaitoksella on 11 poliisiasemaa ja reilu 1000 työntekijää, joista poliiseja on noin 800. Osa poliisiasemista ns. yleispoliisiasemia, joissa poliisit hoitavat monia erilaisia tehtäviä. Turussa ja Porissa olevat poliisiasemat ovat ainoita päivittäin auki olevia täyden palvelun poliisiasemia. Tilannekeskus ja hallinnollinen johto on Turussa, alueen johtokeskus taas on Helsingissä. Poliisilaitoksella on kaksi kenttäjohtoaluetta; Varsinais-Suomi (Turku) ja Satakunta (Pori). Poliisilaitos toimii kahden hätäkeskuksen alueella (Turku ja Pori).

Poliisilakimies kertoi poliisin toimintaympäristöstä ja sen muutoksista, jotka voivat olla nopeita. Uudet sisäiseen turvallisuuteen liittyvät ilmiöt vaativat yhä enemmän resurssointia, mikä on pois poliisin perustoiminnasta. Lounais-Suomen poliisilaitoksen toimintaympäristön erityispiirteitä ovat laaja merialue, rikkonainen saaristo ja Ahvenanmaa. Alueella sijaitseva kriittinen infra aiheuttaa myös poliisille varautumistarvetta. Alueella on sekä isoja kaupunkeja että hyvin harvaanasuttua aluetta. Esimerkiksi suurpetoasioita on valtakunnallisesti katsoen paljon.

Poliisilakimies esitteli poliisilaitoksen hallintorakennetta, tehtävämääriä ja rikostorjunnan tunnuslukuja. Lounais-Suomen poliisilaitoksella on poliisilakimiehen mukaan valtakunnan tasolla paras rikosten selvitysaste (54,9 %) ja lyhyin keskimääräinen tutkinta-aika (151 vrk). Käytiin läpi myös lupapalveluiden tunnuslukuja.

Satakunta ja Varsinais-Suomi yhdistettiin yhden poliisilaitoksen alueeksi reilu kymmenen vuotta sitten. Poliisilakimiehen mukaan toimintatapojen erot ovat tasoittuneet koko ajan ja toiminta on pääsääntöisesti yhdenmukaista; toki alueellisia eroja kuitenkin edelleen on.

Haapamäki tiedusteli resurssien riittävydestä tehtävämääriin nähden. Rikosylikomisario totesi resurssitilanteen olevan hankala, varsinkin kun poliisin yleisen resurssitilanteen paraneminen ei ole hänen mukaansa koskenut Lounais-Suomen poliisilaitosta. Poliisilaitoksella on hänen mukaansa osattu elää taloudellisesti. Rikosylikomisarion mukaan Lounais-Suomen kaltaisia poliisilaitoksia, joilla on prosessit ja resurssit kunnossa, ei ole tuettu resurssien jaossa samaan tapaan kuin huonommin pärjääviä laitoksia. Poliisilaitoksen yleispoliisimallilla on pyritty takaamaan resurssien riittävyys. Malli on alkanut toimia, vaikka käynnistysprosessi on ollut pitkä.

1.3 Oikeusyksikön toiminta

Poliisilakimies esitteli oikeusyksikön organisaatiota ja toimintaa. Oikeusyksikkö toimii suoraan poliisipäällikön alaisuudessa. Poliisilakimiehen lisäksi siihen kuuluu rikosylitarkastaja ja laillisuusvalvontasihteeri. Lisäksi Porin poliisilaitoksella toimii laillisuusvalvontatehtävissä tehtäväkierrossa oleva ylikomisario. Tavoitteena on vahvistaa oikeusyksikköä palkkaamalla yksi rikostarkastaja lisää. Poliisilakimies on poliisipäällikön 2. sijainen. Poliisilaitoksella ei ole operatiivista lakimiestä tällä hetkellä. Eri sektoreilla toimii kuitenkin lakimiestäustaisia virkamiehiä. Oikeusyksiköllä on edustus kaikissa keskeisissä kokoukselimissä. Oikeusyksikkö on mukana myös poliisihallinnon yhteisessä oikeusyksiköiden verkostossa. Poliisilaitoksella on käynnissä jatkuva oikeusyksikön kehittäminen, josta esimerkkeinä tuotiin esiin mm. poliisilaitoksen oikeudellisen toiminnan tila -selvitys ja poliisin tuottavuusohjelman aiheuttamat toimet.

Oikeusyksikön tehtävät on kirjattu poliisilaitoksen ohjesääntöön. Oikeusyksikkö vastaa poliisilaitoksen laillisuusvalvonnasta, käsittelee kantelut ja vahingonkorvausasiat sekä huolehtii kansalaiskirjeiden ja palautteiden käsittelystä, jolleivät ne kuulu muille sektoreille tai yksiköille. Oikeusyksikkö tuottaa poliisilaitoksen johdon tarvitsemat lakimiespalvelut, avustaa operatiivista toimintaa, vastaa viranomaisyhteistyöstä ja valmiussuunnittelusta. Oikeusyksikkö edustaa poliisilaitosta tuomioistuimissa, valmistelee ja esittelee virkamiesoikeudelliset asiat, vastaa poliisilaitoksen normiprosessista ja sisäisen valvonnan koordinoinnista, tekee lokitarkastuksia ja käsittelee laitosta koskevat eettisen kanavan ilmoitukset. Lisäksi oikeusyksikkö avustaa virkamiehiä julkisuuskysymyksissä ja tekee asiakirjajulkisuuteen liittyvät ns. viraston päätökset.

Käytiin läpi oikeusyksikön eri asiaryhmien tunnuslukuja. Vuonna 2024 poliisilaitokselle saapui 74 kantelua ja niiden keskimääräinen käsittelyaika oli 59 vrk. Kantelujen johdosta annettiin kolme huomautusta, kuudessa tapauksessa kiinnitettiin virkamiehen huomiota ja seitsemän tapausta siirrettiin poliisirikostutkintaan.

Virkamiesoikeudellisia asioita tuli vuonna 2024 vireille 21. Niiden seuraamuksena kaksi virkamiestä oli irtisanottu, yksi oli pidätetty virasta, yksi oli erotettu määrääjäksi ja kuudessa asiassa oli annettu huomautus.

Vahingonkorvausvaatimuksia käsiteltiin yhteensä alle 30 kpl ja ne koskivat yleensä erilaisia pakkokeinoja. Vahingonkorvauksia maksettiin yhteensä noin 14 500 euroa. Yhteistyö Valtiokonttorin kanssa on toiminut hyvin ja vahingonkorvausasioihin liittyvä toimivallan jako on koettu varsin selkeäksi.

Poliisilakimies esitteli tämän vuoden laillisuusvalvonnan painopisteet, joukossa on valtakunnallisia sekä laitoksen omia tarkastusaiheita. Paljon on myös oma-aloitteisia ad hoc -tyyppisiä laillisuusvalvontatarkastuksia. Esimerkiksi Poliisihallituksen sisäisen tarkastuksen huomioiden liittyen poliisilaitoksen takavarikkoprosesseihin antoivat aiheita laitoksen omaan kattavaan laillisuusvalvontaan asiassa. Poliisilakimiehen mukaan tilanne onkin kohentunut huomattavasti. Poliisilaitoksen salaisten pakkokeinojen päätöksistä tarkastetaan 30–40 prosenttia vuositasolla; tämän hoitaa poliisilakimies itse, joka on ainoa Salpa-valvoja koko laitoksella.

Oikeusyksikkö tekee kaikki laillisuusvalvontatarkastukset. Sektoreilla puolestaan tehdään sisäistä valvontaa. Sisäinen valvonta on osa johtamisjärjestelmää, jossa viraston johto, esimiehet ja koko henkilökunta tekee tehtäviinsä liittyvää ns. omavalvontaa vuosittaisten valvontasuunnitelmien pohjalta. Sektorit raportoivat sisäisestä valvonnasta vuosittain oikeusyksikölle.

Poliisilakimies kertoi Lounais-Suomen aluetta koskevista oikeudellisista erityiskysymyksistä, joita ovat kriisi- ja valmiuslainsäädäntö (poikkeusoloihin varautuminen), Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen virka-apulait, Nato Sofa ja DCA-sopimus (alueella on merkittäviä sopimusten piiriin kuuluvia Puolustusvoimien kohteita), aluevalvontalaki (poliisillakin on toimivaltuuksia erityisesti merialueilla), [- - -].

Lopuksi poliisilakimies kertoi vielä ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisujen ja pyyntöjen käsittelymenettelystä poliisilaitoksella. Käsittelyn koordinointi on keskitetty oikeusyksikköön. Ratkaisut käsitellään poliisilaitoksen johdon viikkopalaverissa, oikeusyksikkö jakaa poliisia koskevat oikeusasiamiehen ratkaisukoosteet päällystäjälle, normiryhmä koordinoi erityisiä oikeudellisia huomioita sisältävät ratkaisut jatkokäsittelyyn (esimerkiksi ns. hatkanuoria koskeva viimeaikainen ratkaisu). Ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisuilla on välittömiä vaikutuksia esimerkiksi työnjohdollisiin, valvonnallisiin tai ohjausympäristön muutoksiin tehtäviin toimenpiteisiin poliisilaitoksella.

Keskusteltiin poliisilaitoksen näkemyksestä poliisirikosasioiden käsittelyn uudesta organisoinnista Valtakunnansyyttäjän toimiston ja keskusrikospoliisin kesken. Poliisilaitoksen mukaan sillä ei ole moitittavaa organisoinnista sinänsä. Pidettiin hyvänä, että poliisilaitoksilla on päästy eroon poliisirikosasioiden tutkinnasta. KRP:n varaamaa tutkijoiden määrää pidettiin kuitenkin riittämättömänä. Erityisesti syyttäjätutkinnanjohtaja/tutkija suhdelukua pidettiin vääränä. Myös toiminnon hidas käynnistyminen vei aikaa ja ruuhkautti tilannetta. Resurssipula on aiheuttanut tutkintaan viiveitä ja viiveet vaikuttavat myös muun muassa virkamiesoikeudellisiin toimenpiteisiin, kuten virastapidättämissiin.

Haapamäki tiedusteli, käykö oikeusyksikkö tarkastamassa poliisivankiloita. poliisilakimiehen mukaan oikeusyksikkö ei käy tarkastamassa poliisivankiloita, ellei ilmene jotain erityistä syytä. Poliisivankilan päällystöesimies komisario B käy 10 kertaa vuodessa poliisivankiloissa ja tarkastaa mm. kiinniottopöytäkirjoja. Poliisihallitus tarkastaa poliisivankiloita aika ajoin. Poliisivankiloista Pori, Rauma, Turku ja Salo on käytössä, Uusikaupunki ja Loimaa ovat muodollisesti listoilla, mutta eivät käytössä.

1.3.1 Poliisilaitoksen toimittaman ennakkomateriaalin käsittely

Poliisilaitos oli toimittanut etukäteisaineistona kanteluratkaisuja, vahingonkorvauspäätöksiä ja virkamiesoikeudellisia ratkaisuja.

Etukäteisaineistosta todettiin, että päätökset vahingonkorvausasioissa olivat varsin selkeitä perusteluiltaan ja käsitelty ripeästi.

Myös virkamiesoikeudelliset päätökset olivat asianmukaisesti perusteltuja. Tosin päätöksistä ei aina käynyt ilmi, mitä virkamies häntä kuultaessa oli esittänyt. Poliisilaitoksen puolelta todettiin, että asiassa laaditaan erillinen kuulemispöytäkirja, johon virkamiehen kannanotot kirjataan. Tarkastajien puolelta todettiin kuitenkin, että virkamiesoikeudellisia päätöksiä tehtäessä on huomioitava hallintolain 45 §, jonka mukaan päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Mikäli virkamiestä kuultaessa on tullut esiin seikkoja, jotka ovat vaikuttaneet asiassa tehtyyn ratkaisuun, tulisi näiden ilmetä myös virkamiestä koskevasta päätöksestä.

Keskusteltiin myös siitä, mikä on kohtuullinen aika ryhtyä virkamiesoikeudelliseen menettelyyn. Poliisilaitoksen puolelta esitettiin, että hallinto-oikeus on eräissä tapauksessa katsonut rajan olevan neljä kuukautta. Todettiin, että kyse on kussakin asiassa tehtävästä yksittäistapauksellisesta arviosta.

Kanteluratkaisuissakaan ei ollut käytettävissä olevan aineiston perusteella aihetta epäillä harkintavallan ylityksiä ja asiat oli käsitelty varsin nopeasti. Mikään etukäteisaineistoon sattuneista ratkaisuista ei ollut johtanut toimenpiteisiin. Ratkaisun [- -] osalta Haapamäki totesi, että siinä olisi ollut perusteltua käsitellä kantelijan esittämiä väitteitä yksilöidymmin.

1.4 Rikostorjuntasektorin toiminta

Ylikomisario esitteli rikostorjuntasektorin toimintaa.

Yksi keskeisistä teemoista tutkintaa kehitettäessä on ns. yhden kosketuksen periaate, jossa kenttäpartioilla on merkittävä rooli. Kentällä pyritään tekemään enemmän ja aiempaa pidemmälle meneviä esitutkintatoimia, kaikki mikä käytännössä on mahdollista. Kaikki kentän poliisit käyvät myös vuoden työkierron tutkinnassa saadakseen ymmärryksen rikosprosessin kokonaisuudesta ja ensipartion roolista. Menettely on ollut kokeilussa nyt muutaman vuoden. Yhteistyötä on kehitetty kannustamalla ja motivoimalla, mutta myös asettamalla vaatimuksia. Tiedonvaihto kentän ja tutkinnan välillä on ensiarvoisen tärkeää, tutkinta mm. tuottaa kentälle mahdollisia valvontakohteita.

Ylikomisario kertoi tutkintayksiköiden keskinäisestä juttujaosta. Isot juttumassat hoidetaan kentällä sakkomenettelyssä tai pikatutkintaryhmissä. Tavoitteena on mahdollisimman nopea juttujen läpivirtaus. Rikosasioiden esikäsittely-yksikössä juttuihin tehdään alkutoimia ja päätöksiä. Monialatutkintaryhmiä toimii Turussa, Porissa, Salossa ja Raumalla. Yleispoliisiasemia on yhteensä kuusi. Erityistutkintaryhmiä on talous-, JR-, petos/kyber-, huume- ja lapsirikosasioissa, sekä tekniikkaan, ulkomaalaistutkintaan ja tarkkailuun liittyen. T100 (päivystävä tutkinnanjohtaja) ja R1 (alipäällystötasoinen johtaja) ratkaisevat tapauskohtaisesti juttujakoon liittyvät kysymykset.

Ylikomisario esitteli juttumassan hallintakeinoja. Näitä ovat kirjausten ja ensitoimien viivytyksetön suorittaminen, seulonta, pikaryhmät, tutkinnanjohtajien ja ryhmänjohtajien aktiiviset johtamistoimet, esihenkilöiden valvonta (myös henkilöstöstä huolehtiminen), johdon rooli sekä rikostorjunnan houkuttelevuudesta huolehtiminen.

Juttujen seurannan työkaluja puolestaan ovat Patja -haut ja -listaukset, ryhmäkohtaiset seurantatyökalut, sisäisen laillisuusvalvonnan mukaiset velvoitteet, johdolle laadittavat kuukausiraportit, tulostavoitteiden seuranta sekä henkilöstöressurssien seuranta ja siirtäminen tarpeen vaatiessa.

Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan esitutkintayhteistyö syyttäjien kanssa toimii hyvin. Toisten poliisilaitosten kanssa on välillä ongelmia tutkintafoorumista sopimisen suhteen.

Rikosylikomisario esitteli valvonta- ja hälytyssektorin valvontatoiminnon organisaatiota ja kertoi myös poliisivankiloiden kunnostustilanteesta. Porin poliisivankila on menossa remonttiin syksyllä ja Saloon on tulossa uusi poliisitalo, joka otetaan käyttöön todennäköisesti vuoden 2026 kesällä. Turun poliisivankila on remontoitu suhteellisen lähiaikoina samoin Rauman poliisivankila. Rikosylikomisarion mukaan esteettömyyteen liittyviin seikkoihin on kiinnitetty huomiota.

1.4.1 Poliisilaitoksen toimittaman ennakkomateriaalin käsittely

Kiinniottopöytäkirjat

Poliisilaitos oli toimittanut ennakkomateriaalina 46 kpl rikosperusteella kiinniotetun ja 81 kpl poliisilain perusteella kiinniotetun kiinniottopöytäkirjoja.

Ennakkomateriaalin perusteella todettiin, että kiinniottopöytäkirjojen kirjaukset olivat pääsääntöisesti asianmukaiset ja perustelut riittävät. Kiinniottopöytäkirjoissa ei ollut mukana omaisuusluetteloita, joten niistä ei voitu tehdä havaintoja.

Kiinniottopöytäkirjoissa oli useampi tapaus, jossa kiinniotettu oli sijoitettu niin sanottuun sumppuun, mutta asiakirjaan ei ollut merkitty perustetta lukitussa tilassa pitämiseksi. Kysymyksessä on esitutkintalain 6 luvun 6 §:n mukaisesta lukitussa tilassa pitämisestä poistumisen estämiseksi. Lainkohdassa lukitsemiselta on edellytetty välttämättömyyttä ja Poliisihallituksen ohjeistuksen mukaan peruste lukitussa tilassa pitämiseksi on kirjattava kiinniottopöytäkirjaan.

Kiinniottopöytäkirjan ”Sairaudet ja muut tapahtumat” - kohtaan liittyen etukäteisaineiston kahdessa poliisilain perusteella kiinniotetun tapauksessa vaikutti siltä, että kirjausten perusteella kyseessä oli melko vakava mielenterveyden häiriö. Näissä tapauksissa ei kuitenkaan ollut merkintää siitä, että olisi konsultoitu ensihoitoa mahdollisesta akuutista sairaanhoidon tarpeesta. Yhdessä tapauksessa oli kiinniotettua jouduttu kaasuttamaan kiinniottopaikalla ja merkintöjen mukaan ensiapua oli annettu säilytyshuoneeseen. Asiakirjaan ei ollut kuitenkaan merkitty sitä, oliko veden lisäksi tarjottu saippuaa silmien pesemiseksi. Muistutettiin poliisilaitosta siitä, että vesi on riittämätön ensiapu kaasun pesemiseksi pois iholta. Vielä yhdessä tapauksessa oli kiinniotettu erittäin päihtynyt kuuro henkilö ja erikseen kiinniottopöytäkirjassa todettu, ettei hänelle annettu kirjallisesti tietoa vapautensa menettäneen oikeuksista ja velvollisuuksista selliin. Asiakirjaan ei ollut merkitty oliko säilytystilan oloista kerrottu suullisesti ja miten vammaisen asiakkaan erityistarpeista kuten kommunikoinnista hänen kanssaan oli huolehdittu.

Ennakkomateriaalin perusteella vapautensa menettäneelle annettavista ilmoituksista tehdyissä kirjauksissa oli jonkin verran puutteita. Komisario B kertoi itsekin tehneensä saman havainnon omassa valvonnassaan. Joissain kiinniottopöytäkirjoissa puuttui osa ilmoitustiedoista, kuten säilytystilan oloista ilmoittaminen, yhdessä ilmoitukset puuttuivat kokonaan. Alaikäisten vapautensa menettäneiden osalta ilmoitukset huoltajille ja sosiaaliviranomaisille pääsääntöisesti puuttuivat ilmoitukset kohdasta. Perusteluosiosta saattoi kyllä löytyä jotain ilmoituksiin viittaavia tietoja, mutta useimmiten jäi epäselväksi, onko ilmoitukset tehty ilman aiheetonta viivästyä sekä huoltajalle että sosiaaliviranomaiselle, kuten putkalain 2 luvun 2 §:n 4 momentissa edellytetään.

Yhdessä alaikäisen kiinniottopöytäkirjassa, jossa oli ilmoitusten osalta epäselvyyttä, oli myös muiden kirjausten osalta puutteita. Kyseessä oli itsetuhoinen nuori nainen, joka oli jouduttu riisuttamaan lopulta aivan kokonaan. Kirjaukset riisutuksen ja ensihoidon tarkastusten ajankohdista olivat osin puutteelliset, minkä lisäksi riisutukseen osallistuneiden vartijoiden ja poliisipartion jäsenten sukupuoli ei käy ilmi.

Keskusteltiin kiinniottopöytäkirjoihin liittyvistä havainnoista. Haapamäki toi esiin, että oikeuksista ja velvollisuuksista olisi hyvä kertoa myös suullisesti, varsinkin jos ei anneta kirjallista materiaalia selliin. Erityisesti tämä korostuu ensikertalaisten ja alaikäisten kohdalla.

Esitutinnan päätökset

Poliisilaitos oli toimittanut ennakkomateriaalina myös esitutkintapäätöksiä, joissa esitutkinta oli päätetty ei syytä epäillä rikosta perusteella. Haapamäki totesi, että osassa niistä näkyi, että tutkinnanjohtajalla on ollut vaikeuksia hahmottaa, mikä asiassa on rikosoikeudellisesti merkityksellistä.

Asiassa (- - -) oli kirjattu rikosilmoitus pahoinpitelystä, ja kohdassa Tapauspäätös todettu, että asiassa ei syytä epäillä rikosta, tutkinta päätetty. Toisaalta oli todettu kohdassa Päätös, ettei asianomistaja vaadi rangaistusta ja perusteluissa, että esitutkintaa ei toimiteta sen selvittämiseksi, onko kyseessä lievä pahoinpitely vai ei, sillä vaikka kyseessä olisi lievä pahoinpitely, ei sitä saatettaisi syyteharkintaan. Päätös sisäisesti ristiriitainen ja kirjattujen tapahtumatietojen perusteella se ei ole kestäväällä tavalla perusteltu.

Asiassa [- - -] ei käy ilmi, minkä tosiseikkojen perusteella epäillyn vahingonteon tahallisuutta ei ollut syytä epäillä. Lisäksi tämän päätöksen tekeminen on kestänyt 18 kuukautta.

Epäiltyä kunnianloukkausta koskevassa asiassa [- - -] päätöksessä ei ollut arvioitu kunnianloukkaustunnusmerkistön mahdollista täyttymistä sen osalta, oliko syytä epäillä asiassa muuten kuin (rikoslain 24 luvun 9 §:n 1 momentin) 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla halvennetun asianomistajaa. Lisäksi näytetään katsotun, että solvausten esittäminen kiihtyneessä tilassa tai muuten tunteiden vallassa ei voisi täyttää rikoksen tunnusmerkistöä.

Asiassa [- - -] koira oli purrut asianomistajaa ja toisessa tilanteessa tuo koira oli purrut asianomistajan koira. Päätöksessä on arvioitu vain tahallisuuden puuttumista, mutta ei esimerkiksi rikoslain 44 luvun 15 §:n mahdollista soveltuvuutta.

Asiassa [- - -] oli ilmoitettu 900 euron arvoisen kitaran kavalluksesta. Päätös näytetään perustetun ainakin osin siihen, ettei asiasta olisi ilmoitettu tarpeeksi tietoja; kuitenkin ei ole pyydetty ilmoituksen täydentämistä. Muutoinkaan päätös ei perustu tosiseikkoihin vaan olettamuksiin.

Salaiset tiedonhankinta- ja pakkokeinot

Salaisten tiedonhankintakeinojen ja salaisten pakkokeinojen käytön tarkastamista varten poliisilaitokselta tilattiin

- kultakin poliisilaitoksen telepakkokeinoja käyttäneeltä tutkinnanjohtajalta kolme ensimmäistä vuonna 2024 tuomioistuimelle esitettyä telepakkokeinovaatimusta (ja käräjäoikeuden päätös, jos se on poliisilaitoksella)
- teknisen tarkkailun osalta kultakin poliisilaitoksen tutkinnanjohtajalta vuoden 2024 kaksi ensimmäistä heidän tekemäänsä päätöstä teknisestä tarkkailusta ja
- kultakin STEKPOV:lta vuoden 2024 kolme ensimmäistä ns. rajoitetun valeoston päätöstä pöytäkirjoineen (PKL 10:35,1, PolL 5:36,1, EPA 3:12; ”Yksinomaan yleisön saataville toimitetusta myyntitarjouksesta...”).

Tarkastuksella keskusteltiin edellä mainittujen keinojen käytöstä poliisilaitoksella. Poliisilakimies kertoi, että tietty osa pakkokeinolakiperusteisista päätöksistä ja poliisilakiperusteiset päätökset käydään lävitse valvonnassa ja kaikille tutkinnanjohtajille annetaan palaute valvonnassa tehdyistä havainnoista.

Tarkastusta varten toimitetusta aineistosta keskusteluun nousi kaksi poliisilain 5 luvun 8 §:n 5 momenttiin perustuvaa televalvontavaatimusta kuolemansyyn selvittämiseksi. Kummassakaan tapauksessa tiedossa ei ollut vainajaa, mutta vaatimuksissa esitetyin perustein poliisilla oli toisessa tapauksessa ”syytä epäillä” henkilön kuolleen ja toisessa tapauksessa ”perusteltua syytä olettaa” näin tapahtuneen. Kummassakin tapauksessa käräjäoikeus oli myöntänyt luvan oletetun vainajan hallussa olleen teleosoitteen televalvontaan.

Keskusteltiin siitä, millä edellytyksillä poliisi voi aloittaa kuolemansyyn selvittämisen, jos kuoleman tapahtumisesta ei ole täyttä varmuutta. Poliisin edustajien mukaan tilannetta arvioidaan yksittäistapauksittain.

Tuomioistuin oli näissä tapauksissa myöntänyt luvat televalvontaan.

Poliisihallituksen ohjeen ”Poliisitutkinta kuoleman johdosta” (POL-2023-144489) mukaan poliisilain mainittu säännös ei kuitenkaan poissulje mahdollisuutta käyttää televalvontaa tuomioistuimen päätöksellä vainajan löytämiseksi, jos poliisilla muutoin on perusteltu käsitys siitä, että henkilö on kuollut (kohta 3.2).

Oikeusasiamies piti soveltamiskäytäntöä ongelmallisena. Kun televalvonta on kuitenkin perustunut tuomioistuimen lupaan, hänellä ei ollut aihetta toimenpiteisiin. Oikeusasiamies kuitenkin korosti em. ohjeessa todettua, että televalvontaa ei kuitenkaan voida käyttää tällä perusteella yksinomaan pitkään kadonneena olleen henkilön löytämiseksi.

1.5 Lupapalvelujen tilanne

Ylikomisario A esitteli lupapalvelujen tilannetta Lounais-Suomen poliisilaitoksella.

Lupapalvelusektorilla on kolme alueellista lupapalveluyksikköä (Pori, Rauma ja Turku) sekä lupavalvontayksikkö. Käytiin läpi eri palvelupisteiden aukioloaikoja sekä lupapalvelujen sisältöä. Poliisilaitoksella on myös liikkuvaa lupapalvelutoimintaa harva-alueilla; lähinnä otetaan vastaan matkustusasiakirjahakemuksia. Toiminta perustuu ns. lurasalkkuun, joka liikkuu poliisilaitoksen virkamiesten mukana. Palvelutilat saadaan kaupungeilta ja kunnilta. Lurasalkkutoimintaa on ollut myös vankiloissa ja hoitolaitoksissa. Näissä käydään pyynnöstä, jotta vankeja ei tarvitse kuljettaa tai jos henkilöt eivät pääse tulemaan henkilökohtaisesti poliisilaitokselle.

Ylikomisario A kertoi lupamäärien kehityksestä vuodesta 2020 lähtien. Suurta vuosivaihtelua on aiheuttanut mm. korona ja se, kun pankit lopettivat ajokortin hyväksymisen henkilöasiakirjana. Lupamäärät ovat suuria ja henkilökunnan riittävyys on välillä ongelma.

Lupavalvontayksikkö hoitaa ajo-oikeuksiin ja aselupiin liittyvät haastattelut, tarkastukset, haltuunotot, yleisötilaisuudet ja yksityisen turvallisuusalan valvontaa. Hallinnollisesti haltuun otetut aseet säilytetään erikseen takavarikoiduista aseista.

Lupapalvelusektorilla on henkilöstöä tällä hetkellä 74.1 htv:ta. Lupien määrissä poliisilaitos on passihakemuksissa valtakunnallisesti kärkikolmikossa. Henkilökorteissa poliisilaitos oli puolestaan ykkönen viime vuonna. Lupapalveluaikojen saatavuus on parantunut viime aikoina. Seuraava vapaa matkustusasiakirja-aika Turussa menee neljän viikon päähän ja Porissa sekä Raumalla saa ajan jo seuraavalle viikolle.

1.6 Yksityisen turvallisuusalan valvonta

Komisario A kertoi yksityisen turvallisuusalan valvonnasta Lounais-Suomen poliisilaitoksella. Toimintaa ohjaa Poliisihallituksen sähköisen lupaohjeen ohella poliisilaitoksen oma luvanhaltijoiden seuranta koskeva ohje ja yksityisen turvallisuusalan valvontasuunnitelma. Asiaan liittyen poliisilaitoksella on meneillään operatiivinen projekti ”Järkkäri”.

Komisario A kertoi lupien hakemusprosessista. Luvan (esimerkiksi järjestyksenvalvoja/vartija) hakuprosessissa arvioidaan koulutuksen lisäksi myös henkilökohtaisia ominaisuuksia, mikä on poliisille hankalaa. Arviointi perustuu pääasiassa rekisteritietoihin. Haastatteluja ei pääsääntöisesti tehdä, ellei saada tietoa esimerkiksi siitä, että henkilö ei osaa suomea tai ruotsia tarpeeksi tehtävän hoitamiseksi.

Luvanhaltijoiden seuranta on jatkuva prosessi. Luvanhaltijan rikollinen teko tai akuutti uhkatilanne aiheuttaa välittömien toimenpiteiden lisäksi myös lupaharkinnan. Käytiin läpi luvanhaltijoiden seurantaan liittyvien vastuiden jakautumista poliisilaitoksella; vastuita on kaikilla sektoreilla. Valvonta- ja hälytyssektorilla tarkastetaan turvalupia yleisötilaisuuksissa, anniskelupaikoissa ja poliisitehtävillä. Säilöissä pidon yhteydessä vartijat tarkastavat myös kiinniotettujen turvalupien tilanteen. Lupahallinto tekee luvanhaltijoiden rikeseurantaa ja sen perusteella lupaharkintaa. Rikostorjuntasektorilla tarkistetaan epäiltyjen ja muussa asemassa olevien henkilöiden luvat ja tarpeen mukaan annetaan tietoa lupahallintoon. Jos Luhtiturvan käytössä on osaamispuutteita niin myös tilannekeskus voi tehdä tarkastukset. Hätäkeskuskin voi kiiretilanteessa tehdä Luhtiturvaan tarkastuksen, esimerkiksi jos täytyy ottaa aseita väliaikaisesti haltuun.

Käytiin läpi yksityisen turvallisuusalan valvontasuunnitelmaa. Valvonnan johtaminen ja koordinointi on lupapalvelusektorilla. Tavoitteet ja tehtävät on määritelty ja kuvattu ohjeessa sektoreittain. Kaikista havainnoista ja toimista tehdään ilmoitus lupahallintoon. Poliisilaitoksella on myös kehitetty nuhteettomuusseurantaa varten rikitrip-pohjainen rikeseurantatyökalu, joka on ollut käytössä jo vuosia.

Komisario A kertoi poliisilaitoksen operatiivisesta Järkkäri-projektista, jonka tavoitteena on toimintakentän tilannekuvan kirkastaminen poliisilaitoksen alueella. Projektissa käydään läpi yksityisen turvallisuusalan toimijat ja toimintapaikat kattavasti. Projektin menetelmiä on muun ohella palaverit toimijoiden kanssa, kohdekäynnit ja yhteistyötahojen kanssa järjestetyt seminaarit. Järjestyksenvälvojen asettamiselle on paineita myös sellaisiin paikkoihin, joihin se ei lain mukaan ole mahdollista, kuten toreille. Projektin tavoitteena onkin anniskelupaikkojen sekä niiden välittömän läheisyyden järjestyksen ylläpidon järkeväyttäminen yhdessä toimijoiden kanssa. Projekti laajenee Satakuntaan 2025 ja se jatkuu vuoden 2026 loppuun.

Käytiin läpi vuoden 2024 yksityisen turvallisuusalan tarkastusten tunnuslukuja ja tarkastusmääriä. Erityispiirteenä poliisilaitoksella on matkustajaliikennesataman vuoksi alueella liikennöivien alusten säilöönottotilojen tarkastukset (viisi alusta tarkastettu) ja sovittu säilöönottoilmoitusten toimittamisesta poliisille. Alueella on myös ollut viitteitä järjestäytyneen rikollisuuden kiinnostuksesta järjestyksenvälvojen toimintaa kohtaan ja yksittäisiä lupia on peruutettukin vuosittain.

Lopuksi keskusteltiin toimipaikkatarkastuksista. Vuonna 2024 poliisilaitos oli tehnyt viisi toimipaikkatarkastusta. Alueen toimipaikat pyritään tarkastamaan noin viiden vuoden välein. Kysyttäessä alueen kauppakeskusten yhteydessä mahdollisesti olevista vartiointiliikkeiden omista kiinniottotiloista poliisilaitos kertoi, ettei sillä ole tiedossa suljettuja kiinniottotiloja esimerkiksi kauppakeskuksissa.

Todettiin yksityisen turvallisuusalan valvonnan olevan suunnitelmallista, koordinoitua ja selkeästi vastuutettua. Lupasektori vastaa suunnittelusta, seurannasta ja tulosten raportoinnista poliisilaitoksen johdolle kahden vuoden välein.

2 TOIMENPITEET

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle.

Tarkastushavainnot eivät antaneet tarkastuksella käytyjen keskustelujen ja edellä mainittujen oikeusasiamiehen kannanottojen lisäksi muihin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.